

CZU: 343.452

DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.4011917>

CONSIDERAȚIUNI GENERALE PRIVIND PRINCIPIUL PROTECȚIEI SECRETULUI PROFESIONAL

Anatolie BĂNĂRESCU

Universitatea de Studii Politice și Economice Europene „Constantin Stere”

Prezenta publicație este consacrată analizei aspectelor referitoare la principiul protecției secretului profesional, care figurează și sub denumirea „principiul asigurării secretului informațiilor primite”.

Investigația continuă cu analiza reglementărilor legislației naționale, europene, a fondului doctrinar și a practicii judiciare referitoare la dimensiunile procesuale ale realizării principiului protecției secretului profesional.

Se demonstrează că executorul judecătoresc, personalul angajat de către acesta sau alte persoane care participă la activități execuționale sunt obligate să păstreze confidențialitatea informațiilor și faptelor care le-au devenit cunoscute acestora în procedura de executare.

Cuvinte-cheie: *executare silită, bunurile debitorului, proces-verbal de sechestru, executor judecătoresc, confidențialitate, secret profesional.*

GENERAL CONSIDERATIONS ON THE PRINCIPLE OF THE PROTECTION OF PROFESSIONAL SECRECY

This publication is devoted to the analysis of aspects relating to the principle of the protection of professional secrecy, which also appears under the name “the principle of ensuring the confidentiality of the information received”.

The investigation continues with the analysis of the regulations of national, European legislation on the doctrinal background and judicial practice related to the procedural dimensions of the realization of the principle of protection of professional secrecy.

It shall be demonstrated that the bailiff, the staff employed by him or other persons participating in enforcement activities are obliged to maintain the confidentiality of information and facts which have become known to them in the enforcement proceedings.

Keywords: *enforcement, debtor's assets, seizure report, bailiff, confidentiality, professional secrecy.*

Introducere

Deoarece executarea silită, prin finalitatea sa conceptuală, reprezintă o fază distinctă a activității de îndeplinire a justiției pe cauzele civile, este evident că prin raționamentul cauzalității de revendicare a drepturilor civile aceasta își depășește valoarea sa analitică în calitate de fază accesorie a procedurii civile datorită scopului final pe care îl urmăresc justițiabilii în valorificarea efectivă a drepturilor lor și executorii judecătorești în activitatea pe care o realizează privind aducerea la îndeplinire a documentului executoriu.

Rezultate și discuții

Unul dintre principiile aplicabile procedurii de executare silită care nu și-a găsit până în prezent recunoaștere în literatura de specialitate autohtonă [1-4], dar care este agreat de doctrina procesual-civilă română [5], este principiul protecției secretului profesional, care figurează și sub denumirea „*principiul asigurării secretului informațiilor primite*”. Sub aspect terminologic, considerăm că această din urmă denumire nu acoperă toate situațiile ce pot fi întâlnite în practica execuțională, deoarece prin sintagma „*informații primite*” s-ar prezuma că executorul judecătoresc este obligat să păstreze numai secretul informațiilor pe care le-a recepționat de la unele organe publice sau societăți comerciale. Însă, această exigență nu acoperă toate situațiile ce pot fi întâlnite în practică, deoarece în cadrul diferitelor activități procesuale executorului judecătoresc îi pot deveni cunoscute informații cu caracter de secret personal sau comercial, pe care, în virtutea acestui principiu, el este obligat să nu le divulge.

Prin urmare, în sensul acestor precizări, considerăm că informația pe care o obține executorul judecătoresc în rezultatul realizării diferitelor acte procesuale se atribuie la secretul profesional al acestuia și nu trebuie să o divulge (cu excepția cazurilor prevăzute de lege), fapt ce ne-a sugerat ideea de a modifica denumirea acestui principiu. Pe cale de consecință, considerăm că ar fi mai adecvat de a utiliza denumirea „*principiul protecției secretului profesional*”, întrucât astfel se acoperă toate situațiile ce pot fi întâlnite în practică; în plus, va spori obligațiunea executorului judecătoresc în ce privește protejarea secretului personal, bancar, comercial și de stat.

În virtutea acestor concluzii, drept motivație legală ce ar justifica modificarea denumirii principiului ne-ar putea servi unele mențiuni cuprinse în art.8 lit.e) al Legii privind executorii judecătorești, nr.113/2010 [6], prin care executorii judecătorești sunt obligați să nu divulge informațiile și faptele care le-au devenit cunoscute în procedura de executare, ceea ce denotă că informațiile și faptele respective reprezintă secretul profesional al executorului judecătoresc. O motivație similară o putem desprinde din cuprinsul art.55 al Legii cu privire la avocatură¹, precum și din art.7 alin.(1) al Legii cu privire la organizarea notarilor², ambele fiind recunoscute în calitate de profesii liberale ce impun exponenților acestor profesii obligația de a păstra secretul profesional, cea ce confirmă suplimentar că principiul în cauză este propriu mai multor categorii de profesii liberale care prin atribuțiile lor funcționale contribuie la înfăptuirea justiției.

Chiar dacă principiul protecției secretului profesional nu este recunoscut în unanimitate de către specialiștii în materie, sub aspect legal autonomia conceptuală a acestuia poate fi desprinsă din dispoziția de la art.8 lit.e) al Legii privind executorii judecătorești, nr.113/2010, care obligă executorii judecătorești „să păstreze secretul comercial și cel bancar, să nu divulge informațiile și faptele care le-au devenit cunoscute în procedura de executare”, ceea ce ar însemna că legiuitorul național a pretins să accentueze în mod expres necesitatea păstrării secretului comercial și a celui bancar, altfel spus – secretul informațiilor confidențiale ce aparțin societăților comerciale și celor bancare. Însă, spre regret, această prevedere legală nu acoperă toate categoriile de secrete ce pot fi cunoscute de către executorii judecătorești în cadrul diferitelor activități execuționale.

Dimensiunile procesuale ale realizării principiului protecției secretului profesional

Dezmembrând elementele definitorii ale principiului protecției secretului profesional cuprinse în art.8 lit.e) al Legii privind executorii judecătorești, nr.113/2010, putem menționa că substanța acestuia nu se reduce doar la obligațiunea executorului judecătoresc de a nu divulga informațiile și faptele ce i-au devenit cunoscute acestuia, dar mai presupune și activități ce țin de precauțiune, restricționând posibilitatea terților de a avea acces la informația ce se atribuie la secretul profesional.

Analizând respectiva reglementare observăm că, expunând obligația executorilor judecătorești, legiuitorul a utilizat doi termeni diferiți: „păstrarea” și „nedivulgarea” care, în aparență, după esența lor juridică par a fi similari; însă, dacă apreciem efectele pe care aceștia le pot genera în practică, este evident că termenii nu sunt identici prin substanța lor.

Astfel, se atestă că prin semnificația sa etimologică termenul „păstrare” are un caracter mai larg decât termenul „nedivulgare”, deoarece, potrivit DEX-ului [7], prin păstrare se înțelege a ține la un loc sigur, păzind cu grijă, fiind sinonim într-un sens cu cuvântul „nedivulgare”. Totuși, mai corespunzător esenței acestui principiu ar fi cuvântul „păstrare” care ar putea acoperi toate situațiile ce pot fi întâlnite în practică, asigurând nedestăinuirea informației obținute în procedura de executare. Prin urmare, dacă prin termenul „nedivulgare” am putea obliga executorul judecătoresc să nu răspândească secretul comercial sau, după caz, cel bancar, atunci prin termenul „păstrare” s-ar înțelege că executorul judecătoresc trebuie să întreprindă toate măsurile pentru a proteja informația ce conține secret comercial, bancar, personal și de stat, care i-a devenit cunoscută în rezultatul procedurii de executare.

Chiar dacă în aparență denumirea și conținutul principului respectiv are un caracter pur iluzoriu pentru practică, totuși cerințele consemnate de acesta vin să asigure prin exigențele lor prevenirea unor prejudicii materiale sau, după caz, morale ce pot fi create părților în rezultatul realizării unor activități execuționale. Deci, aceste cerințe nu pot fi ignorate.

Rolul acestui principiu invocă două momente importante în procedura de executare silită: primul se referă la individualizarea obiectului asupra căruia se extind exigențele acestui principiu, iar cel de-al doilea aspect l-ar constitui determinarea subiectelor cărora le revine obligația de a proteja secretul profesional.

Potrivit alin.(3) art.116 din Codul de executare, „*executorul judecătoresc este obligat să nu dea publicității circumstanțele vieții intime a persoanei, constatate la aplicarea sechestrului*”, prevedere care prin esența sa

¹ Cu titlu de precizare: la art.55 alin.(1) al Legii cu privire la avocatură se prevede: „Avocatul nu este în drept să divulge informațiile confidențiale ce i-au fost comunicate în timpul acordării asistenței juridice, precum și să transmită, fără acordul clientului, unor terți documentele legate de exercitarea delegației”. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr.126-127.

² Pentru detalii: la art.7 alin.(1) al Legii cu privire la organizarea notarilor se prevede: „Notarul este obligat să păstreze secretul profesional cu privire la actele îndeplinite și faptele ce i-au devenit cunoscute în cadrul activității sale, indiferent de modul de obținere ori sursa informației, inclusiv după încetarea activității sale”. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr.277-287, art.588.

juridică reflectă unele aspecte ale principiului păstrării secretului profesional, aspecte ce se atribuie, de regulă, la secretul personal al debitorului și al membrilor familiei acestuia.

Pentru a putea determina limitele de extindere a exigențelor principiului protecției secretului comercial, vom porni de la definiția dată acestuia la art.1 alin.(1) al Legii cu privire la secretul comercial: „*Prin secret comercial se înțeleg informațiile ce nu constituie secret de stat, care țin de producție, tehnologie, administrare, de activitatea financiară și de altă activitate a agentului economic, a căror divulgare (transmitere, scurgere) poate să aducă atingere intereselor lui*” [8].

Din cuprinsul acestei definiții legale constatăm că legiuitorul a delimitat secretul comercial de secretul de stat, context în care menționăm că secretul comercial dispune de un regim juridic special și necesită a fi protejat în cadrul procedurii de executare silită. Însă, spre regret, în dispoziția de la art.8 lit.e) al Legii privind executorii judecătorești, nr.113/2010, nu întâlnim careva mențiuni privind secretul comercial, fapt ce poate atrage unele consecințe prin care ar putea fi afectate drepturile și interesele unor societăți comerciale în rezultatul realizării unor activități execuționale.

Pentru a putea stabili limitele de realizare a acestei obligațiuni, considerăm necesar de a face o precizare asupra obiectului secretului comercial. Astfel, potrivit art.5 alin.(1) al Legii nr.113/2010, „*obiecte ale secretului comercial (know-how) sunt interesele economice și informațiile tănuite intenționat despre diferitele aspecte și domenii ale activității economice de producție, de administrare, tehnico-științifice, financiare a agentului economic, a căror protecție este condiționată de interesele concurenței și de posibila periclitare a securității economice a agentului economic*”.

Pe lângă păstrarea secretului comercial, observăm că în dispoziția art.8 lit.e) al Legii privind executorii judecătorești, nr.113/2010, legiuitorul s-a referit și la păstrarea secretului bancar³, care prin esența sa conceptuală reprezintă o varietate a secretului comercial ce dispune de unele particularități care sunt proprii activității instituțiilor financiare. La realizarea principiului protecției secretului profesional, pe lângă aspectele ce țin de identificarea obiectului secretului profesional o importanță deosebită au subiectele investite cu obligația de a nu divulga informațiile. În acest sens, în art.8 lit.e) al Legii nr.113/2010 legiuitorul s-a referit în mod expres numai la executorii judecătorești, ceea ce nu acoperă toate situațiile ce pot fi întâlnite în activitatea execuțională.

Concluzii

Ținând cont de faptul că în cadrul biroului judecătoresc activează nu doar executorii judecătorești, dar și alte persoane (cum ar fi secretarul, contabilul, asistenții etc.), cărora în limitele exercitării atribuțiilor funcționale le devin cunoscute unele informații sau fapte ce se atribuie la secretul profesional, constatăm că în privința acestor persoane legiuitorul nu le-a impus obligațiunea de a păstra secretul profesional, ceea ce la fel poate crea unele dificultăți în procesul de realizare în mod corespunzător a principiului protecției secretului profesional. În scopul înlăturării unor dificultăți ce ar putea afecta realizarea acestui principiu, considerăm că dispoziția de la art.8 lit.e) al Legii privind executorii judecătorești, nr.113/2010, necesită a fi modificată în următoarea redacție: „*Executorul judecătoresc, personalul angajat de către acesta sau alte persoane care participă la activități execuționale sunt obligate să păstreze confidențialitatea informațiilor și faptelor care le-au devenit cunoscute acestora în procedura de executare*”.

În sensul acestei propuneri *de lege ferenda* s-a pretins de a fi eliminat pleonasmul juridic pe care legiuitorul l-a admis în redacția inițială, precum și s-a încercat de a extinde exigențele principiului protecției secretului profesional și asupra altor persoane participante la procedura de executare, cărora în limitele atribuțiilor funcționale le pot deveni cunoscute anumite informații sau fapte ce se atribuie la secretul profesional al executorului judecătoresc.

Analizând finalitățile juridice ale principiului protecției secretului profesional și ajustând substanța acestuia la prevederile cadrului legal, constatăm că unele dispoziții din Codul de executare⁴ ar putea crea în practică

³ Cu titlu de precizare: la art.22 alin.(1) al Legii instituțiilor financiare se prevede: „Administratorii, funcționarii și agenții băncii, actuali și precedenți, sunt obligați să păstreze secretul comercial, să nu folosească în interes personal sau al unor terți, decât al băncii în care lucrează sau au lucrat, informațiile obținute în exercițiul funcțiunii și să nu permită accesul altor persoane la aceste informații”. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1995, nr.56-57/624.

⁴ Cu titlu de precizare: art.22 lit.o) din Codul de executare prevede că printru drepturile executorului judecătoresc se înscrie dreptul de a elibera copii de pe actele din dosarul de executare către terți neimplicați în procedura de executare doar în condițiile legii și în baza unei solicitări scrise, ceea ce denotă că prin precizarea „*terți neimplicați*” prevederea în cauză se extinde asupra persoanelor străine față de procedura de executare.

dificultăți considerabile la realizarea principiului în cauză prin admisibilitatea terților de a lua cunoștință de materialele procedurii de executare.

Această situație ne determină să înaintăm încă o propunere *de lege ferenda*, anume: sintagma „terți neimplicați” de la lit.o) art.22 din Codul de executare să fie substituită cu termenul „participanți”, ceea ce ar înlătura această inadverență legală prin care se afectează respectarea principiului protecției secretului profesional.

Referințe:

1. BELEI, E. *Drept procesual civil. Partea generală*. Chișinău, 2014, p.100-103.
2. PRISAC, Al. *Drept procesual civil. Partea generală*. Chișinău: Cartier, 2013, p.75-114.
3. PISARENCO, O. *Drept procesual civil*. Note de curs. Chișinău: Tehnica-Info, 2012, p.41-43.
4. DORFMAN, I. *Drept procesual civil*. Note de curs. Chișinău: Tipografia Orhei, 2010, p.21-22.
5. OPRINA, E., GÂRBULEȚ, I. *Tratat teoretic și practic de executare silită*. Vol.I. *Teoria generală și procedurile execuționale*. București: Universul Juridic, 2013, p.40.
6. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2010, nr.126-128.
7. COTEANU, I., SECHE, L., SECHE, M. *Dicționarul explicativ al limbii române*. București: Universul Enciclopedic, 1996, p.766.
8. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1994, nr.13/126.

Date despre autor:

Anatolie BĂNĂRESCU, doctor în drept, Universitatea de Studii Politice și Economice Europene „Constantin Stere”;
executor judecătoresc.

E-mail: banarescu@mail.ru

Prezentat la 01.06.2020